

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 414/2021-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej Advokátskou kanceláriou [REDACTED], proti postupu Okresného súdu Košice II v konaní sp. zn. 3Tp/29/2021 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Košice II v konaní sp. zn. 3Tp/29/2021 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a právo na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie **500 eur**, ktoré jej **j e** Okresný súd Košice II **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Košice II **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **691,34 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 414/2021 z 22. júla 2021 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľky v časti namietaného postupu okresného súdu doručенú ústavnému súdu 7. júla 2021, v ktorej sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 3 dohovoru. Sťažovateľka tiež navrhuje prikázať okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných prieťahov, priznať primerané finančné zadost'učinenie 5 000 eur a náhradu trov konania.
2. Sťažovateľka bola obvinená z obzvlášť závažného zločinu podvodu podľa § 221 ods. 1 a 3 písm. c) a ods. 4 písm. a) Trestného zákona (ďalej len „TZ“) s poukázaním na § 138 písm. b) TZ sčasti dokonanej formou spolupáchateľstva a sčasti v štádiu pokusu.
3. Sťažovateľka bola uznesením Okresného súdu Košice II č. k. 3Tp/29/2021 z 2. júna 2021 vzatá do väzby podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku (ďalej len „TP“) so začiatkom jej plynutia 31. mája 2021 od 6.30 h.
4. Proti tomuto uzneseniu zahlásila sťažovateľka sťažnosť do zápisnice v deň rozhodnutia, ktoré jej malo byť doručené s odôvodnením 24. júna 2021. Okresný súd predložil sťažnosť spolu so spisovým materiálom Krajskému súdu v Košiciach 30. júna 2021 a podľa sťažovateľky ani po 36 dňoch nebolo rozhodnuté o jej sťažnosti.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka argumentuje judikatúrou, podľa ktorej je primeraná doba rozhodovania o väzbe na jednom stupni 3 týždne a na tom v podstate aj zakladá sťažnostnú argumentáciu o porušení uplatnených práv neprimerane dlhým rozhodovaním na jednom stupni.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

6. V úvode vyjadrenia predsedu okresného súdu vyplýva, že sťažovateľka bola zadržaná policajtom podľa § 86 ods. 1 TP 31. mája 2021 o 6.30 h. Dňa 1. júna 2021 o 13.50 h podal prokurátor Okresnej prokuratúry Košice II podľa § 87 ods. 1 TP návrh na vzatie do väzby z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. a) a písm. b) TP z dôvodu už uvedeného trestného činu. Podľa § 87 ods. 2 TP sudca pre prípravné konanie je povinný pri obzvlášť závažnom zločine do 72 hodín od prevzatia zadržanej osoby a doručenia návrhu prokurátora na vzatie do väzby túto osobu vypočúť a rozhodnúť o väzbe. Ďalej uvádza, že *„Obvinená bola vypočutá v lehote 24 hodín od doručenia návrhu prokurátora; jej výsluch vrátane prednesov prokurátora a obhajcov prebiehal dňa 02.06.2021 od 13,00 hod. do 13,51 hod... sudkyňa pre prípravné konanie by mala teoreticky na rozhodnutie o návrhu prokurátora na vzatie obvinenej do väzby a na vyhotovenie uznesenia o jej vzatí do väzby časový interval od 01.06.2021 do 18.06.2021.*

V tomto prípade, po vyhlásení uznesenia o vzatí obvinenej do väzby dňa 02.06.2021 bolo uznesenie písomne vyhotovené sudkyňou pre prípravné konanie dňa 22.06.2021 a v ten istý deň bolo expedované stranám; právnomu zástupcovi sťažovateľky [REDAKOVANÉ] bolo elektronickou poštou doručené dňa 23.06.2021. Predseda súdu dňa 15.06.2021 na základe žiadosti sudkyne povolil predĺženie lehoty na písomné vyhotovenie uznesenia a jeho odoslanie o štyri pracovné dni (zo 16.06.2021 na 22.06.2021). Z doteraz uvedeného vyplýva, že sa maximálne prípustná lehota konania na prvostupňovom súde pri prvotnom rozhodovaní o väzbe predĺžila z 18.06.2021 do 22.06.2021, čo je prekročenie o dva pracovné dni.“

7. Ako dôvod predĺženia lehoty na písomné vyhotovenie uznesenia predseda okresného súdu uvádza nariadenie 7-dňovej pracovnej pohotovosti sudkyne, počas ktorej bola jedinou zákonnou sudkyňou okresného súdu na rozhodovanie o návrhoch orgánov činných v trestnom konaní pôsobiacich nielen v územných obvodoch okresov Košice II a Košice IV, ale z dôvodu podľa § 16 ods. 1 a § 24 ods. 2 TP aj okresov Michalovce, Sobrance a Trebišov. Na rozhodovanie o nich plynuli neodkladné lehoty (rozhodovanie o ďalších návrhoch o vzatí do väzby), resp. rozhodovanie o iných úkonoch v prípravnom konaní (napr. návrhy na vydanie príkazu na vyšetrovanie duševného stavu obvinených a podobne).

8. K námietke sťažovateľky k predloženiu spisu krajskému súdu predseda okresného súdu uvádza, že „Sťažovateľka zahlásila sťažnosť proti uzneseniu o jej vzatí do väzby po jeho vyhlásení dňa 02.06.2021. Písomné vyhotovenie uznesenia jej bolo doručené dňa 24.06.2021, jej obhajcom [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] dňa 23.06.2021. Obaja obhajcovia doručili prvostupňovému súdu písomné zdôvodnenie sťažnosti dňa 29.06.2021, teda na štvrtý pracovný deň, resp. šiesty kalendárny deň od doručenia písomného vyhotovenia uznesenia. Spisový materiál bol predložený Krajskému súdu v Košiciach na sťažnostné konanie obratom nasledujúci deň 30.06.2021. Od vykázania posledného doručenia uznesenia a to obvinenej dňa 24.06.2021 do 30.06.2021 uplynuli tri pracovné dni, pričom je potrebné uviesť, že doručienky sa súdu vracajú až po niekoľkých dňoch od prevzatia zásielky adresátom. Krajský súd v Košiciach vo veci rozhodol na ôsmy deň od jej predloženia; uznesením sp. zn. 6Tpo/27/2021 zo dňa 08.07.2021 zrušil uznesenie prvostupňového súdu a obv. [REDAKOVANÉ] prepustil z väzby na slobodu.“

9. V závere predseda okresného súdu poznamenáva, že výška primeraného finančného zadostučinenia, ktoré sťažovateľka žiada, je neprimeraná vzhľadom na to, že k porušeniu ochrany jej základného práva na osobnú slobodu nedošlo v takom rozsahu, aký popisuje sťažovateľka.

10. Sťažovateľka vo svojom vyjadrení (replike) uvádza, že vyjadrenie predsedu okresného súdu ju len utvrdzuje v tom, že sudkyňa opakovane porušovala práva sťažovateľky, pričom predseda okresného súdu si neuvedomuje, akým spôsobom sudkyňa zasiahla do práv sťažovateľky. Sťažovateľka naďalej trvá na podanej ústavnej sťažnosti.

11. Podľa sťažovateľky je neprípustné a rozporuplné, aby súd vyhotovoval uznesenie o vzatí do väzby, doručoval obhajcom sťažovateľky a predkladal spis krajskému súdu jeden mesiac.

12. Podľa sťažovateľky je takéto konanie okresného súdu o to viac neprípustné, ak následne senát krajského súdu sťažovateľku prepustí z väzby na slobodu z dôvodu, že „... Z rozhodnutia prvostupňového súdu nevyplýva, voči ktorým osobám by mohlo smerovať kolúzne správanie obvinenej. Okolnosti a charakter stihanej trestnej činnosti nie sú podľa názoru krajského súdu

dostatočné na ustálenie dôvodu kolúznej väzby obvinenej [REDAKOVANÉ]. Súd musí byť schopný uviesť mená konkrétnych osôb, proti ktorým by mohlo smerovať kolúzne správanie obvinenej (III. ÚS 33/2021).“.

13. Sťažovateľka konštatuje, že sudkyňa mohla predložiť vec krajskému súdu už 20. júna 2021 a vyzvať obhajcu spolu so zaslaním písomného vyhotovenia uznesenia na doplnenie dôvodov sťažnosti v lehote 3 dní, čo je bežnou praxou vo väzobných veciach.

14. Sťažovateľka rovnako namieta aj spôsob doručovania uznesenia. Tvrdí, že okresný súd porušil TP, pretože uznesenie doručoval elektronicky. Vystáva otázka, že prečo okresnému súdu záležalo na skrátení lehoty elektronickým doručovaním po tom, ako 20 dní vyhotovoval písomné rozhodnutie o väzbe.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

15. Ústavný súd prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky pre účely realizácie dôslednejšieho prieskumu sťažovateľkou tvrdených skutočností.

16. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľky sú jej námietky o dlhotrvajúcom písomnom vyhotovovaní uznesenia okresným súdom o vzatí sťažovateľky do väzby a následné dlhotrvajúce predkladanie spisu na krajský súd, ktoré majú zakladať porušenie jej základných práv podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 3 dohovoru.

17. Pre účely konania pred ústavným súdom sú dôležité nasledovné časové súvislosti: okresný súd o vzatí sťažovateľky do väzby rozhodol 2. júna 2021 a spis spolu so sťažnosťou bol krajskému súdu na sťažnostné konanie predložený 30. júna 2021. Okresný súd teda vo veci konal 28 dní.

18. Ústavný súd pri posudzovaní porušenia základných práv podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, ku ktorému malo dôjsť tým, že všeobecné súdy o vzatí do väzby, resp. o sťažnosti proti uzneseniu o vzatí do väzby, nerozhodli urýchlene, vychádza nielen z judikatúry ústavného súdu, ale aj z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“). Zároveň ústavný súd konštatuje, že pri posudzovaní lehôt, v ktorých všeobecné súdy rozhodli, je použiteľná judikatúra ESLP týkajúca sa porušenia čl. 5 ods. 3, rovnako tak aj judikatúra týkajúca sa porušenia čl. 5 ods. 4 dohovoru.

19. Ústavný súd považuje za vhodné poukázať na niekoľko rozhodnutí ESLP, ktoré dopadajú na posudzovanú vec. ESLP pripomenul, že rešpektovanie práv každej osoby, pokiaľ ide o čl. 5 ods. 4 dohovoru, aby bolo možné v krátkom čase dosiahnuť rozhodnutie súdu o zákonnosti jeho zadržania, musí sa posudzovať s ohľadom na okolnosti každého prípadu (m. m. rozsudky Sanchez-Reisse v. Švajčiarsko, sťažnosť č. 9862/82 § 55 a R.M.D. v. Švajčiarsko, sťažnosť č. 19800/92 § 42). V zásade však platí, že keďže ide o slobodu jednotlivca, štát musí zabezpečiť, aby konanie prebehlo čo najrýchlejšie.

20. Podľa judikatúry ESLP týkajúcej sa rozsahu pôsobnosti čl. 5 ods. 1 a ods. 3 dohovoru je potrebné okrem súladu s hmotnoprávnymi aj procesnými pravidlami vnútroštátnych právnych predpisov skúmať aj súlad s cieľom čl. 5 dohovoru. Posledná podmienka znamená nielen to, že príslušné súdy musia rozhodnúť urýchlene, ale aj to, že ich rozhodnutia musia nasledovať v primeraných intervaloch (Herczegfalvy v. Rakúsko, sťažnosť č. 10533/83).

21. Vo vzťahu k čl. 5 ods. 3 dohovoru EŠLP uviedol, že toto ustanovenie poskytuje osobám, ktoré boli zatknuté alebo inak pozbavené slobody pre podozrenie, že spáchali trestný čin, záruky proti svojvoľnému alebo neodôvodnenému zbaveniu slobody. Hlavným účelom tohto ustanovenia, ktoré tvorí s čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru jeden celok, je zaistiť, aby došlo k prepusteniu, akonáhle zbavenie slobody prestane byť primerané alebo existuje domnienka v prospech prepustenia na slobodu (Krejčíř proti Českej republike, rozsudok, 26. 3. 2009, č. 39298/04 a č. 8723/05).

22. Čo sa týka lehôt, ktoré boli zo strany EŠLP posúdené v súvislosti s rozhodovaním vo väzobných veciach ako neprimerané, ústavný súd poukazuje na vec Jabłoński v. Poľsko (sťažnosť č. 33492/96), v ktorej bolo neprimeraných 43 dní; vec Nikolov v. Bulharsko (sťažnosť č. 38884/97) s konštatovaním neprimeraných 42 dní a prípad G. B. v. Švajčiarsku (sťažnosť č. 27426/95) s neprimeranými 32 dňami.

23. Vo veci Vejmolá v. Česká republika (sťažnosť č. 57246/00) EŠLP zdôraznil, že čl. 5 ods. 4 dohovoru tiež zakotvuje právo na doručenie súdneho rozhodnutia, ktoré sa týka zákonnosti zadržania v krátkom čase. Z uvedeného rozhodnutia rovnako vyplýva, že štát, ktorý rozhoduje o väzbe v dvojinštančnom konaní, musí v zásade poskytnúť zadržaným osobám rovnaké záruky tak pri odvolaní, ako aj v prvostupňovom konaní, pričom požiadavka dodržania „krátkej lehoty“ nepochybne predstavuje jednu z nich.

24. Pokiaľ okresný súd argumentuje tým, že vo veci rozhodol v zákonných lehotách (72 hodín od prevzatia zadržanej osoby a doručenia návrhu prokurátora na vzatie do väzby na rozhodnutie, resp. 10 pracovných dní na vyhotovenie písomného rozhodnutia), ústavný súd konštatuje, že otázka posúdenia, či vo veci sťažovateľa došlo k porušeniu jeho uvedených práv, nemožno striktne hodnotiť iba z hľadiska dodržania procesných lehôt zakotvených v TP. Je potrebné vnímať aj princípy, ktoré vo svojej rozhodovacej činnosti akcentuje EŠLP v súvislosti s „urýchlenosťou“ rozhodnutia vo väzobných veciach. Preto nie je možné iba mechanickým posúdením dodržania procesných lehôt dospieť k záveru o tom, že sťažovateľkou uvedené práva porušené neboli. V tomto kontexte však musí dokonca ústavný súd marginálne konštatovať, že okresný súd v skutočnosti lehotu 10 pracovných dní na vyhotovenie písomného uznesenia ani nedodržiaval, ako to sám priznal vo svojom vyjadrení.

25. Rozhodnutie súdu o obmedzení osobnej slobody prostredníctvom väzobného stíhania je taká vážna skutočnosť, že dodržiavanie lehôt a procesných garancií je nutnosťou. Ústavný súd uvádza, že okrem kvalitatívnej obsahovej stránky (vedieť, z čoho je osoba obvinená a aký väzobný dôvod súd indikoval) je rovnako dôležité aj oboznámenie sa s danými dôvodmi v lehote, ktorú predpokladajú právne predpisy. Inak povedané, rozpor s ústavou totiž spôsobuje nielen nedostatok odôvodnenia rozhodnutia, ale aj to, ak predmetné odôvodnenie nie je k dispozícii väzobne stíhanému, prípadne jeho obhajcovi. Väzobné rozhodovanie je natoľko špecifickým, že vyhotovenie rozhodnutia v deň rozhodnutia o väzbe by malo patriť medzi štandardy trestného procesu.

26. Z vyjadrenia predsedu okresného súdu je zjavné, že o väzbe sťažovateľky bolo rozhodnuté 2. júna 2021, t. j. do 24 hodín od doručenia návrhu prokurátora na vzatie do väzby. Z ustanovenia § 63 ods. 3 TP „Do lehoty určenej podľa dní sa nezapočítava deň, v ktorom sa stala udalosť určujúca začiatok lehoty“ v spojení s § 180 TP a § 172 ods. 3 TP vyplýva, že lehota na vyhotovenie uznesenia o vzatí do väzby začína plynúť od nasledujúceho dňa, ktorý predchádzal dňu,

v ktorom sa stala udalosť určujúca začiatok lehoty. Z toho vyplýva, že lehota na vyhotovenie uznesenia o vzatí do väzby začala plynúť 3. júna 2021, t. j. dňom po vyhlásení uznesenia o vzatí do väzby. V tejto súvislosti ústavný súd uvádza, že argumentácia okresného súdu v časti, v ktorej si vo svoj prospech pripočítava zvyšnú dobu 48 hodín (zo 72 hodín) na rozhodovanie o väzbe v prípade obzvlášť závažných zločinov, nie je správna. Namieste je totiž aplikácia interpretačného postupu *in dubio pro mitius* a *in dubio pro reo*, a teda výklad v prospech obvineného a na ťarchu štátu, ktorý je v danej súvislosti zastupovaný všeobecným súdom. Ústavný súd teda uzavrel, že lehota na vyhotovenie uznesenia o vzatí do väzby plynula od 3. júna 2021 do 16. júna 2021. Okresný súd uznesenie o vzatí do väzby vyhotovil až 22. júna 2021, čo je omeškanie 6 dní.

27. Sťažovateľka tiež namietala aj dlhotrvajúce predkladanie spisu krajskému súdu okresným súdom. Ústavný súd opäť aj na tomto mieste akcentuje, že okrem kvality je v prípade obmedzovania osobnej slobody dôležitá aj rýchlosť. Z uvedeného dôvodu sa prikláňa k názoru sťažovateľky uvedeného v jej replike. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na svoju doktrínu, podľa ktorej aj nesprávna, nesústredená či neefektívna činnosť okresného súdu môže zapríčiniť porušenie uvedených práv sťažovateľky. Okresný súd mal po vyhotovení uznesenia o vzatí do väzby celý spis spolu s uznesením čo najskôr predložiť krajskému súdu (aspoň 23. júna 2021) a zároveň toto uznesenie spolu s výzvou doručiť obhajcom sťažovateľky, aby v stanovenej lehote doplnili odôvodnenie sťažnosti proti uzneseniu o vzatí do väzby. O to viac mal okresný súd starostlivejšie pristupovať k administratívnym úkonom, pokiaľ išlo o taký závažný zásah, ktorým bolo pozbavenie osobnej slobody sťažovateľky. Svojím postupom okresný súd dlhšie, ako bolo prípustné, udržiaval stav právnej neistoty sťažovateľky, pretože o jej veci nebolo právoplatne rozhodnuté.

28. Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že postupom okresného súdu pri vyhotovovaní uznesenia o vzatí do väzby a následným predkladaním spisu krajskému súdu došlo k priet'ahom v konaní okresného súdu, čím boli porušené základné práva sťažovateľky podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 3 dohovoru.

V.

Príkaz konať okresnému súdu

29. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiadala, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). V ústavnej sťažnosti sťažovateľka uviedla, že spis bol krajskému súdu predložený 30. júna 2021. V priebehu konania pred ústavným súdom bolo vo veci sťažovateľky rozhodnuté aj krajským súdom uznesením č. k. 6Tpo/27/2021 z 8. júla 2021.

30. Z uvedeného vyplýva, že prípadný príkaz konať udelený okresnému súdu by bol neefektívny. Z tohto dôvodu ústavný súd v tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovel.

VI.

Primerané finančné zadosťučinenie a náhrada trov konania

31. Ústavný súd podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde priznal sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie vo výške 500 eur. Pri rozhodovaní o výške finančného zadosťučinenia prihliadal ústavný súd hlavne na dĺžku právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľka nachádzala, ako aj na konečné rozhodnutie krajského (sťažnostného) súdu.

32. Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia za 3 úkony právnej služby vykonané v roku 2021 (prevzatie, príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a replika) v sume trikrát po 181,17 eur a režijný paušál v sume trikrát po 10,87 eur (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov). Celková hodnota náhrady trov právneho zastúpenia tak predstavuje sumu 691,34 eur s DPH.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. novembra 2021

Robert Šorl
predseda senátu